

Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa

Ogólny wstęp wprowadzający do tematu bezpieczeństwa państwa. Wskazanie jaka wiedza i umiejętności są niezbędne dla zrozumienia materiału. Cele lekcji sformułowane w języku ucznia dotyczą uwarunkowań, gwarancji i potencjałów bezpieczeństwa kraju.

Scharakteryzowano bezpieczeństwo i zagrożenia polityczne. Polecenie 1 dotyczy zagrożeń politycznych dotyczących Polski. Opisano cele strategiczne kraju. Polecenie 2 dotyczy realizacji celów strategicznych.

Charakterystyka wypunktowanych uwarunkowań politycznych bezpieczeństwa państwa. Ilustracja przedstawia kobietę wrzucającą kartkę do urny wyborczej.

Charakterystyka bezpieczeństwa militarnego państwa. Wypunktowane przejawy użycia zbrojnych i zagrożenia militarne. Polecenie dotyczy potencjalnych zagrożeń militarnych w Europie.

Charakterystyka uwarunkowań militarnych bezpieczeństwa państwa. Ilustracja przedstawia uzbrojonych żołnierzy w mundurach polowych i pojazd wojskowy.

Charakterystyka położenia geopolitycznego Polski. Aplikacja 1 przedstawia wykonturowaną mapę polski i długości granic z poszczególnymi sąsiadami. Polecenie 4 dotyczy wpływu położenia geograficznego Polski na jej pozycję na arenie międzynarodowej. Charakterystyka podziału administracyjnego Polski. Polecenie 5 dotyczy odszukania na mapie województw swojego powiatu i gminy. Na ilustracji przedstawiono mapę Polski z zaznaczonymi województwami i ich głównymi miastami. Charakterystyka statystyk demograficznych ludności Polski. Polecenie 6 dotyczy piramidy wieku społeczeństwa naszego kraju. Ilustracja przedstawia piramidę płci wieku ludności w 2013 r. Charakterystyka ustroju politycznego Polski. Ilustracja przedstawia tablicę z plakatami wyborczymi kandydatów. Opis głównych zadań Sił Zbrojnych RP. Ilustracja przedstawia żołnierzy podczas defilady. Opis członkostwa Polski w sojuszach i organizacjach międzynarodowych. Polecenie 7 dotyczy członkostwa Polski w organizacjach międzynarodowych.

Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa. Podsumowanie informacji dotyczących bezpieczeństwa, uwarunkowań politycznych, społeczno-ekonomicznych, militarnych, geograficznych i ustrojowych Polski. Polecenie 8.1 dotyczy napisania rozprawki na temat bezpieczeństwa Polski.

Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa. Słowniczek zawierający podstawowe terminy z zakresu bezpieczeństwa i zagrożeń oraz zdjęcia flag instytucji i organizacji międzynarodowych: bezpieczeństwo militarne, bezpieczeństwo polityczne, kultura strategiczna, Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE), Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ), Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO), państwo, państwo unitarne, Rada Europy, sojusz międzynarodowy, Unia Europejska (UE), wyłączna strefa ekonomiczna, zagrożenia militarne, zagrożenia polityczne, zarządzanie kryzysowe. Ilustracja 1 przedstawia flagę OBWE. Ilustracja 2 przedstawia flagę ONZ. Ilustracja 3 przedstawia flagę NATO. Ilustracja 4 przedstawia flagę UE.

Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa. Zestaw trzech zadań interaktywnych.

Uwarunkowania bezpieczeństwa państwa

Każde państwo, funkcjonując w otoczeniu innych krajów, realizuje wiele interesów. Szczególne miejsce wśród nich zajmuje bezpieczeństwo. Uczestnicząc w stosunkach międzynarodowych, państwo permanentnie dąży do zapewnienia i utrzymania odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, dzięki czemu gwarantuje sobie przetrwanie, zapewnia wszechstronny rozwój oraz daje poczucie bezpieczeństwa swoim obywatelom. Działania te zależne są jednak od wielu czynników, do których zalicza się przede wszystkim uwarunkowania geopolityczne i militarne.

W celu zrozumienia poniższego materiału, przypomnij sobie podstawowe wiadomości dotyczące zagrożeń, zarówno tych w czasie pokoju, jak i kryzysu lub wojny, które wpływają pośrednio lub bezpośrednio na całe państwo. Mogą to być również zagrożenia lokalne, ale o szerokim zasięgu oddziaływania. Spróbuj jednocześnie skategoryzować te zagrożenia – zastanów się, które mają charakter polityczny, a które militarny, ekonomiczny lub inny.

Nauczysz się

- opisywać warunki gwarancji bezpieczeństwa państwa,
- wyjaśniać uwarunkowania bezpieczeństwa Rzeczypospolitej Polskiej,
- opisywać potencjał demograficzny, gospodarczy oraz militarny Polski,
- wyjaśniać, jakie znaczenie dla bezpieczeństwa RP ma członkostwo w organizacjach międzynarodowych.

1. Bezpieczeństwo polityczne

Bezpieczeństwo jest pojęciem dynamicznym, wieloznacznym i wieloaspektowym.

Bezpieczeństwo polityczne jest definiowane na różne sposoby. Pod tym terminem kryje się zarówno stabilność porządku konstytucyjnego oraz sytuacji politycznej i społecznej w danym państwie, jak i ochrona wartości demokratycznych oraz instytucji demokracji. Z tego względu bezpieczeństwo polityczne można ogólnie zdefiniować jako „proces polegający na utrzymywaniu ciągłej gotowości struktur państwowych do podejmowania wyzwań, wykorzystywania szans oraz redukcji ryzyka w aspekcie politycznym”. Polega ono również na zdolności tychże struktur do eliminacji [zagrożeń politycznych](#).

Takimi zagrożeniami mogą być:

- słabość rządów prawa i struktur społeczeństwa obywatelskiego,

- niezdolność instytucji państwowych do utrzymania stabilności porządku konstytucyjnego oraz ochrony obywateli przed dyskryminacją i zastraszaniem ze strony uzbrojonych grup i organizacji kryminalnych,
- nieprzestrzeganie praw i wolności człowieka,
- akty i praktyki terrorystyczne,
- wszelkiego rodzaju ekstremizmy i fundamentalizmy (np. ideologiczne i religijne),
- brak współpracy międzynarodowej.

Polecenie 1

Rozstrzygnij i napisz, jakie zagrożenia polityczne wymienione powyżej mogą dotyczyć Polski. Które z nich wydają się być najbardziej realne? Odpowiedź uzasadnij.

Aby zapewnić sobie odpowiedni poziom bezpieczeństwa politycznego, państwo realizuje swoje **cele strategiczne wynikające z jego interesów**.

Zgodnie ze *Strategią Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej* z 2020 roku ¹, do interesów narodowych zaliczamy:

- strzeżenie niepodległości, nienaruszalności terytorialnej, suwerenności oraz zapewnienie bezpieczeństwa państwa i obywateli,
- kształtowanie porządku międzynarodowego, opartego na solidarnej współpracy i poszanowaniu prawa międzynarodowego, dającego gwarancje bezpiecznego rozwoju Polski,
- umacnianie tożsamości narodowej i strzeżenie dziedzictwa narodowego,
- zapewnienie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego oraz ochronę środowiska naturalnego.

Cele strategiczne zostały natomiast w omawianej *Strategii* pogrupowane w sposób następujący:

- Filar I – Bezpieczeństwo państwa i obywateli:
 - Zarządzanie bezpieczeństwem narodowym,
 - Odporność państwa i obrona powszechna,
 - Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej,
 - Cyberbezpieczeństwo,
 - Przestrzeń informacyjna.
- Filar II – Polska w systemie bezpieczeństwa narodowego:
 - Sojusz Północnoatlantycki i Unia Europejska,

- Współpraca bilateralna, globalna i w wymiarze globalnym.
- Filar III - Tożsamość i dziedzictwo narodowe:
 - Tożsamość narodowa Rzeczypospolitej Polskiej,
 - Tworzenie pozytywnego wizerunku Polski.
- Filar IV - Rozwój społeczny i gospodarczy, ochrona środowiska:
 - Zdrowie i ochrona rodziny,
 - Polityka migracyjna,
 - Bezpieczeństwo ekonomiczne,
 - Bezpieczeństwo energetyczne,
 - Ochrona środowiska naturalnego,
 - Potencjał naukowy i technologiczny.

Polecenie 2

Wybierz jeden z celów strategicznych i wyjaśnij, w jaki sposób państwo może go realizować.

Działania państwa, zmierzające do zapewnienia odpowiednio wysokiego poziomu bezpieczeństwa politycznego, zależą od wielu czynników, które nazwać można **uwarunkowaniami politycznymi bezpieczeństwa państwa**. Zalicza się do nich:

- niepodległość i suwerenność państwa,
- suwerennie wybrane władze,
- stabilny system prawny (w tym porządek konstytucyjny),
- stabilny system polityczny (w tym system partyjny),
- dobrze funkcjonujące władze państwowe,
- niezawisłą władzę sądową,
- akceptowane oraz przestrzegane prawa i wolności człowieka,
- dobrze funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie charakteryzujące się wysoką kulturą polityczną,
- sprawne i skuteczne działania dyplomatyczne.

Wybory – suwerenne władze państwa demokratycznego są wybierane w bezpośrednich, tajnych i powszechnych wyborach

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

2. Militarne uwarunkowania bezpieczeństwa państwa

Bezpieczeństwo militarne odnosi się do relacji zachodzących pomiędzy państwem a środowiskiem międzynarodowym, w których uczestniczy czynnik militarny. Odwołując się do przedstawionej już ogólnej definicji **bezpieczeństwa politycznego**, za bezpieczeństwo militarne można uznać *„proces polegający na utrzymywaniu ciągłej gotowości struktur państwowych do podejmowania wyzwań, wykorzystywania szans oraz redukcji ryzyka w aspekcie militarnym”*. Mówiąc prościej, jest to utrzymywanie możliwie optymalnego, z punktu widzenia państwa, własnego potencjału militarnego oraz adekwatnych sojuszy wojskowych, umożliwiających neutralizowanie istniejących zagrożeń. Bezpieczeństwo militarne to również zdolność państwa do eliminacji **zagrożeń militarnych**, których istotą jest użycie lub groźba użycia siły wobec danego państwa przez inne podmioty (uczestników) stosunków międzynarodowych. Zalicza się do nich bezpośrednie i pośrednie przejawy użycia lub groźby użycia sił zbrojnych, np.:

- demonstrację siły,
- szantaż militarny,
- prowokację militarną,
- incydent graniczny,
- zbrojne starcie graniczne,
- napaść zbrojną grup nieformalnych,

- konflikt zbrojny w każdej postaci.

Ponadto do **zagrożeń o charakterze militarnym** zalicza się:

- nadmierną rozbudowę sił zbrojnych naruszającą lokalną, regionalną lub globalną równowagę sił oraz mogącą stanowić sygnał zbliżającej się wojny, w szczególności należy przeciwdziałać wzrostowi zbrojeń państw uważanych za niestabilne i niebezpieczne,
- nieprzestrzeganie lub obchodzenie zobowiązań w dziedzinie kontroli zbrojeń i niewystarczające reakcje w momencie naruszenia tych zobowiązań,
- proliferację (rozprzestrzenianie) broni masowego rażenia – niekontrolowany przepływ tego rodzaju broni stanowi poważne zagrożenie dla całej społeczności międzynarodowej,
- obecność obcych wojsk bez zgody władz państwa przyjmującego,
- działalność służb specjalnych i/lub wywiadowczych innych państw, uznawane za podstawowe działanie wyprzedzające oraz osłabiające potencjał militarny.

Polecenie 3

Czy uważasz, że w Europie aktualnie istnieje któreś z wymienionych wyżej zagrożeń militarnych? Może dostrzegasz jakieś spoza tej listy? Napisz i uzasadnij swoją odpowiedź korzystając z pola poniżej.

Tak rozumiane bezpieczeństwo militarne zależy od wielu czynników, które ogólnie nazywa się **uwarunkowaniami militarnymi bezpieczeństwa państwa**. Zalicza się do nich przede wszystkim:

- sprawnie funkcjonujący system bezpieczeństwa państwa,
- jasno określone i czytelne cele strategiczne,
- bardzo dobrze wyszkolone i profesjonalne siły zbrojne oraz sprawny system mobilizacji,
- wysoki poziom zaawansowania technologicznego sił zbrojnych,
- zaangażowanie w [sojusze międzynarodowe](#) (przede wszystkim te o charakterze militarnym),
- wysoką świadomość militarną oraz [kulturę strategiczną](#) danego społeczeństwa,
- dobrze rozwinięty przemysł obronny.

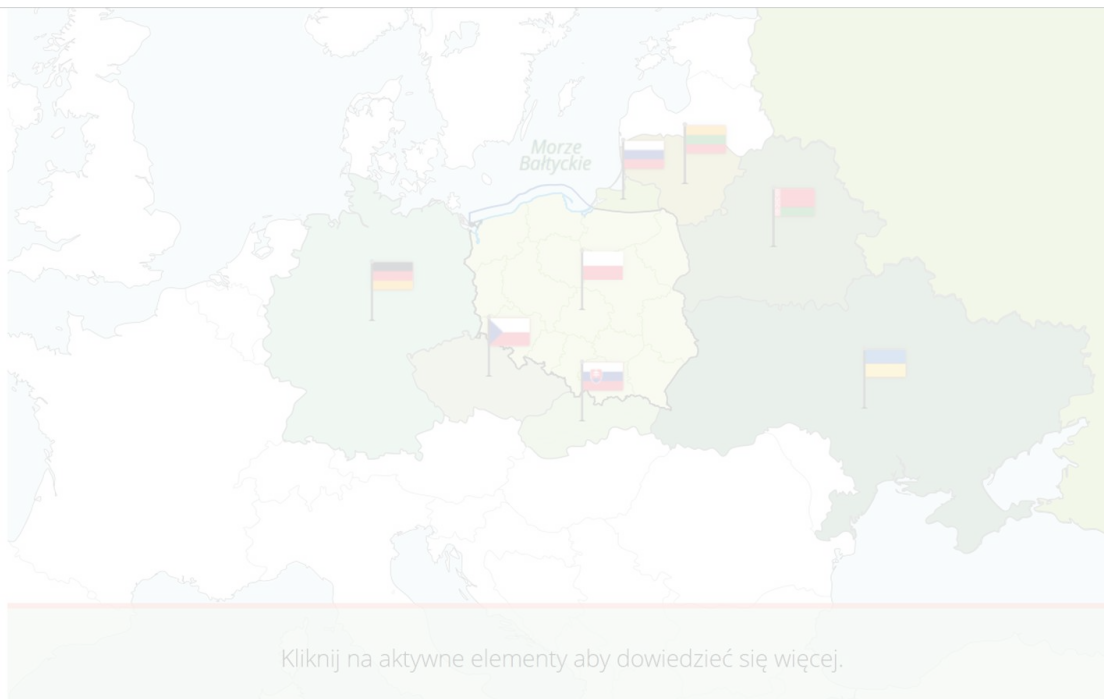

Siły Zbrojne – bardzo dobrze wyszkolone i wyposażone siły zbrojne są jednym z warunków bezpieczeństwa militarnego współczesnego państwa

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., LCPL ANDREW WILLIAMS, USMC (<http://commons.wikimedia.org>), U.S. Navy photo By Photographers Mate 3rd Class Shawn Hussong (<http://commons.wikimedia.org>), licencja: CC BY 2.0.

3. Uwarunkowania bezpieczeństwa o charakterze ustrojowym i społeczno-gospodarczym

Rzeczpospolita Polska jest państwem położonym w Europie Środkowej – pomiędzy Morzem Bałtyckim na północy, a Sudetami i Karpatami na południu. Od północy Polska graniczy z Rosją (a dokładniej z częścią jej terytorium – obwodem kaliningradzkim) i Republiką Litewską, choć większość granicy północnej wyznacza wybrzeże Morza Bałtyckiego. Warto podkreślić, że polska **wyłączna strefa ekonomiczna** na Bałtyku graniczy ze strefami Danii i Szwecji. Zachodnia granica na całej swej długości oddziela Polskę od Republiki Federalnej Niemiec. Od południa zaś, Rzeczpospolita sąsiaduje z Republiką Czeską i Republiką Słowacką. Wschodnia granica naszego państwa stanowi jednocześnie wschodnią granicę **Unii Europejskiej** i **NATO** – poprzez nią sąsiadujemy z Republiką Białorusi i Ukrainą. Długości granic można poznać dzięki aplikacji poniżej.

Zasób interaktywny dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/b/P7wmD42Q4>

Polska i jej sąsiedzi

Źródło: Tomorrow Sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Polecenie 4

Wyjaśnij, w jaki sposób położenie geograficzne Polski wpływa na jej pozycję na arenie międzynarodowej.

Polska pod względem administracyjnym stanowi **państwo unitarne** zdecentralizowane, którego powierzchnia administracyjna wynosi 312 679 km², co daje jej 69 miejsce na świecie i 9 w Europie. Od 1 stycznia 1999 r. obowiązuje trzystopniowy podział administracyjny kraju na województwa, powiaty i gminy.

Polecenie 5

Poniżej znajduje się mapa z podziałem administracyjnym Polski. Zaznaczono na niej województwa. Zlokalizuj swój powiat.

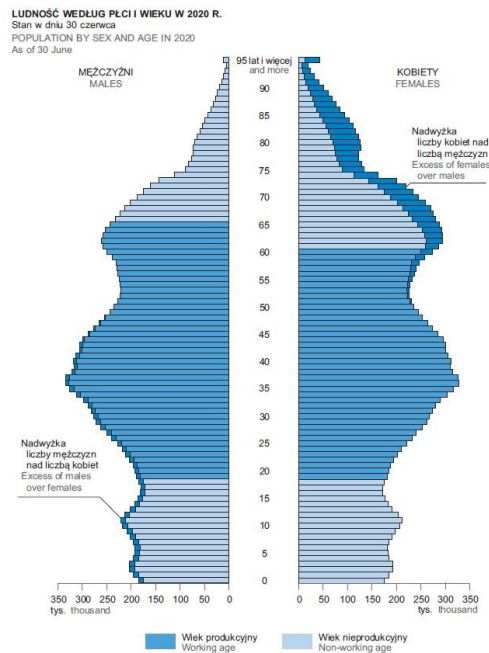
Podział administracyjny Polski

Źródło: Wydawnictwo Edukacyjne Wiking, licencja: CC BY 3.0.

Polska jest zamieszkała przez ok. 38,2 miliona ludzi ². Pod względem liczby ludności zajmuje 37 miejsce na świecie ³, a piąte wśród państw Unii Europejskiej. Społeczeństwo ma obecnie tendencję do starzenia się – odnotować można spadek dzietności i wzrost średniej długości życia. Należy jednak zwrócić uwagę, że taki trend nie musi być stały i można go zmienić, m.in. poprzez prowadzenie właściwej polityki społecznej. Wśród ludności powyżej 65. roku życia, liczba kobiet jest zdecydowanie wyższa od liczby mężczyzn (co jest spowodowane głównie wydarzeniami II wojny światowej). Natomiast wśród młodszych i najmłodszych obywateli proporcje te przedstawiają się odwrotnie – występuje niewielka nadwyżka chłopców w stosunku do liczby dziewcząt.

Polecenie 6

Przeanalizuj poniższą strukturę płci i wieku w Polsce w 2020 roku. Zastanów się, jakimi czynnikami jest determinowany kształt „piramidy” i w jaki sposób może się zmieniać w przyszłości. Jakie działania można podjąć, aby zmiany następowały w pożądanym z punktu widzenia bezpieczeństwa państwa kierunku? Odpowiedź zapisz poniżej.

Piramida wieku ludności Polski 2020

Źródło: *Mały rocznik statystyczny Polski 2021*, s. 102, dostępny w internecie: <https://stat.gov.pl/> [dostęp 10.09.2021],
Materiał wykorzystany na podstawie art. 29 ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych (prawo cytatu).

Polska jest demokratycznym państwem prawa. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej została uchwalona 2 kwietnia 1997 r. Mówi, że nasze państwo jest **republiką parlamentarną z systemem parlamentarno-gabinetowym**. Ustrój Rzeczypospolitej opiera się na trójpodziale władzy na władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Funkcjonujący w Polsce system partyjny określa się jako wielopartyjny.

Kampania wyborcza w Polsce – podczas kampanii wyborczej partie polityczne rywalizują o głosy wyborców, aby uzyskać miejsca w parlamencie

Źródło: Silar, Warschauer, dostępny w internecie: <http://commons.wikimedia.org>, licencja: CC BY 2.0.

Na straży suwerenności i niepodległości Polski, a także bezpieczeństwa i pokoju kraju oraz obywateli, stoją Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Żołnierze, realizujący konstytucyjne zadania wojska, mają prawo do stosowania środków przymusu bezpośredniego, użycia broni i innego uzbrojenia. Muszą oni jednak mieć na uwadze bezwzględną konieczność oraz cel wykonania tych zadań. Ponadto ich działania powinny być adekwatne do zagrożenia oraz mieścić się w granicach zasad określonych w wiążących Rzeczpospolitą Polską ratyfikowanych umowach międzynarodowych.

Defkada Sił Zbrojnych RP – z okazji Święta Wojska Polskiego (15 sierpnia) corocznie organizowane są deflady, pokazy i inne atrakcje związane z siłami zbrojnymi

Kluczowe znaczenie, ze względu na bezpieczeństwo Rzeczypospolitej Polskiej, ma członkostwo w organizacjach oraz sojuszach międzynarodowych. Polska jest członkiem takich organizacji, jak: [Unia Europejska](#), [Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego](#), [Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie](#), [Organizacja Narodów Zjednoczonych](#) czy [Rada Europy](#). Ważne ze względów bezpieczeństwa jest zwłaszcza członkostwo Polski w Unii Europejskiej, Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO) oraz Organizacji Bezpieczeństwa Współpracy w Europie (OBWE).

Polecenie 7

Znajdź jeszcze dwa dowolne przykłady organizacji międzynarodowych, do których należy Polska oraz jakie są ich główne cele. Czy któreś z nich mają charakter militarny? Wpisz odpowiedź w polu poniżej.

W zakresie uwarunkowań bezpieczeństwa państwa, bardzo istotne są również czynniki ekonomiczne. Złe zarządzanie gospodarką może prowadzić m.in. do:

- kryzysów gospodarczych,
- bankructw,
- obniżenia poziomu życia,
- krachów giełdowych,
- inflacji (utruty wartości pieniądza),
- problemów z budżetem państwa i/lub samorządów,
- problemów z importem/eksportem,
- braku stabilności finansowej,
- obniżenia jakości usług publicznych, np. służby zdrowia.

Ważne!

Powyżej opisano podstawowe uwarunkowania bezpieczeństwa państwa, niemniej katalog ten nie jest zamknięty. Wśród innych uwarunkowań można wskazać przede wszystkim na dwa nabierające w ostatnim czasie coraz większego znaczenia wymiary bezpieczeństwa. Pierwszym jest bezpieczeństwo energetyczne, niezwykle istotne również w wymiarze politycznym. Drugim, szeroko rozumiane bezpieczeństwo informatyczne i informacyjne, związane z szybkim rozwojem nowych technologii.

4. Podsumowanie

- **Bezpieczeństwo** jest pojęciem dynamicznym, wieloznacznym i wieloaspektowym. Biorąc pod uwagę funkcjonowanie instytucji państwowych oraz uczestnictwo w systemie międzynarodowym, jednymi z najważniejszych dla państwa są jego wymiary: polityczny, społeczno-ekonomiczny, militarny, energetyczny, informatyczny. Jednak katalog ten nie jest zamknięty.
- **Uwarunkowania polityczne** bezpieczeństwa państwa to m.in. niepodległość i suwerenność państwa, suwerennie wybrane władze, stabilny system prawny (w tym porządek konstytucyjny), stabilny system polityczny (w tym system partyjny), dobrze funkcjonujące władze państwowe, niezawisła władza sądownicza, akceptowane oraz przestrzegane prawa i wolności człowieka, dobrze funkcjonujące społeczeństwo obywatelskie oraz sprawne i skuteczne działania dyplomatyczne.
- **Uwarunkowania militarne** bezpieczeństwa państwa to m.in.: sprawnie funkcjonujący system bezpieczeństwa państwa, jasno określone i czytelne cele strategiczne, bardzo dobrze wyszkolone i profesjonalne siły zbrojne, wysoki poziom zaawansowania technologicznego sił zbrojnych, zaangażowanie w sojusze międzynarodowe (przede wszystkim te o charakterze militarnym), wysoki poziom świadomości militarnej oraz kultura strategiczna danego społeczeństwa.
- **Uwarunkowania społeczno-ekonomiczne** bezpieczeństwa państwa - bardzo szeroki katalog, w którego skład wchodzi zarówno zagadnienia stricte gospodarcze, jak i opisywane wyżej kwestie demograficzne, a także różnego rodzaju problemy społeczne.
- **Rzeczpospolita Polska** jest państwem położonym w **Europie Środkowej**. Zachodnia granica na całej swej długości oddziela Polskę od Republiki Federalnej Niemiec, od południa zaś Rzeczpospolita sąsiaduje z Republiką Czeską i Republiką Słowacką. Wschodnia granica naszego państwa stanowi jednocześnie wschodnią granicę Unii Europejskiej i NATO – poprzez nią sąsiadujemy z Republiką Białorusi i Ukrainą.
- Polska pod względem administracyjnym jest **państwem unitarnym zdecentralizowanym**, którego powierzchnia administracyjna wynosi 312 679 km². Polskę zamieszkuje ok. 38,2 miliona ludzi. Pod względem liczby ludności zajmuje 37. miejsce na świecie, a 5. w Unii Europejskiej.
- Polska jest **demokratycznym państwem prawa**. Na straży suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej, bezpieczeństwa i pokoju kraju oraz obywateli, stoją siły zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej. Ponadto kluczowe znaczenie w tym aspekcie ma również członkostwo Polski w różnorodnych organizacjach i sojuszach międzynarodowych, spośród których najważniejsze są Unia Europejska, NATO i OBWE.

5. Praca domowa

Polecenie 8

Na podstawie informacji zawartych w niniejszej lekcji napisz rozprawkę, w której ustosunkujesz się do hipotezy, że Rzeczpospolita Polska jest państwem bezpiecznym.

6. Słownik

Definicja: bezpieczeństwo militarne

proces polegający na utrzymywaniu ciągłej gotowości struktur państwowych do podejmowania wyzwań, wykorzystywania szans, redukowania ryzyka oraz przeciwdziałania wszelkiego rodzaju zagrożeniom, w których istotną rolę odgrywa czynnik militarny

Definicja: bezpieczeństwo polityczne

proces polegający na utrzymywaniu ciągłej gotowości struktur państwowych do podejmowania wyzwań, wykorzystywania szans oraz redukowania ryzyka w aspekcie politycznym; odnosi się ono również do zdolności tychże struktur do eliminacji zagrożeń politycznych

Definicja: kultura strategiczna

zestaw wierzeń, przekonań oraz sposobów zachowań wynikających ze wspólnych doświadczeń, poczucia identyfikacji, odrębności od innych grup, które determinują kierunki działań oraz sposoby osiągnięcia celów w polityce zagranicznej, a także określają preferowany sposób wykorzystania siły zbrojnej; są to sposoby myślenia i działania w odniesieniu do siły, które mają swe źródła w doświadczeniach historycznych oraz dążeniach do samoidentyfikacji

Definicja: Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

organizacja międzynarodowa uznawana za organizację regionalną; powstała 1 stycznia 1995 r. w wyniku instytucjonalizacji Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, a jej głównym celem jest zapobieganie konfliktom w Europie

Flaga OBWE

Źródło: Tomorrow Sp.z o.o., Gerry Dincher (<https://www.flickr.com>), Global Panorama (<https://www.flickr.com>), licencja: CC BY-SA 2.0.

Definicja: Organizacja Narodów Zjednoczonych (ONZ)

organizacja międzynarodowa stawiająca sobie za cel zapewnienie pokoju i bezpieczeństwa międzynarodowego, popieranie przestrzegania praw człowieka oraz rozwój współpracy między narodami

Flaga ONZ

Źródło: Owen Fuller (<https://www.flickr.com>), licencja: CC BY 2.0.

Definicja: Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego (NATO)

organizacja międzynarodowa o charakterze polityczno-wojskowym, powstała 24 sierpnia 1949 r. na mocy Traktatu Północnoatlantyckiego, podpisanego

4 kwietnia 1949 r.; początkowo celem NATO była obrona jej członków przed atakiem militarnym ze strony Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich (ZSRR) i jego sojuszników; dzisiaj cele te mają bardziej uniwersalny charakter; Polska jest członkiem NATO od 12 marca 1999 r.

Flaga NATO

Źródło: NATO (<http://www.nato.int>), licencja: CC BY-SA 2.0.

Definicja: państwo

organizacja polityczna ludzi osiadłych na określonym terytorium, wyposażona w bezpośrednią władzę zwierzchnią; państwo jest podmiotem prawa międzynarodowego i odznacza się następującymi atrybutami: ludnością, wyznaczonym terytorium, władzą zwierzchnią oraz zdolnością do utrzymywania stosunków z innymi państwami

Definicja: państwo unitarne

forma państwa charakteryzującego się wewnętrzną jednolitością, którego wszystkie jednostki administracyjne są podporządkowane organom centralnym określającym ich ustrój

Definicja: Rada Europy

międzynarodowa organizacja rządowa skupiająca prawie wszystkie państwa Europy, której głównym celem jest *osiągnięcie większej jedności między jej członkami, aby chronić i wcielać w życie ideały i zasady stanowiące ich wspólne dziedzictwo, oraz aby ułatwić ich postęp ekonomiczny i społeczny* (art. 1a Statutu Rady Europy)

Definicja: sojusz międzynarodowy

przymierze dwóch lub większej liczby państw tworzone umową międzynarodową w celu realizacji wspólnych celów politycznych, wojskowych i gospodarczych; najczęściej sojusze dotyczą dziedziny wojskowej i obejmują przede wszystkim współdziałanie

w przypadku agresji, którego zakres określa umowa (mogą to być np. konsultacje lub wspólna akcja zbrojna), a także wspólny rozwój zdolności obronnych

Definicja: Unia Europejska (UE)

organizacja międzynarodowa stanowiąca gospodarczo-polityczny związek demokratycznych państw europejskich; powstała 1 listopada 1993 r. na mocy podpisanego 7 lutego 1992 r. traktatu z Maastricht jako efekt wieloletniego procesu integracji politycznej, gospodarczej i społecznej

Flaga Unii Europejskiej

Źródło: MPD01605 (<https://www.flickr.com>), licencja: CC BY-SA 2.0.

Definicja: wyłączna strefa ekonomiczna

obszar rozciągający się poza morzem terytorialnym do 200 mil morskich (ok. 370 km) w głąb morza, na którym państwo nadbrzeżne ma wyłączne prawa m.in. do badania i eksploatacji dna morza oraz wód morskich, ich ochrony, gospodarowania zasobami naturalnymi znajdującymi się na ich terenie, wznoszenia i użytkowania sztucznych wysp, instalacji i konstrukcji oraz ochrony i zachowania środowiska morskiego

Definicja: zagrożenia militarne

sytuacja, w której dochodzi do użycia lub groźby użycia siły militarnej wobec danego państwa przez inne podmioty; zalicza się do nich bezpośrednie i pośrednie przejawy użycia (lub groźby użycia) sił zbrojnych

Definicja: zagrożenia polityczne

sytuacje, w których nasilają się działania zorganizowanych grup społecznych (politycznych) uniemożliwiające wypełnianie przez państwo jego głównych funkcji, a przez to osłabiające lub niweczące działania organów lub instytucji realizujących cele i interesy narodowe

Definicja: zarządzanie kryzysowe

działalność organów administracji publicznej będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, która polega na zapobieganiu sytuacjom kryzysowym, przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań, reagowaniu w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych, usuwaniu ich skutków oraz odtwarzaniu zasobów i infrastruktury krytycznej

7. Zadania

Ćwiczenie 1

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
Bezpieczeństwo polityczne można ogólnie zdefiniować jako proces polegający na utrzymywaniu ciągłej gotowości struktur państwowych do podejmowania wyzwań, wykorzystywania szans oraz redukcji ryzyka w aspekcie politycznym.	☐	☐
Biorąc pod uwagę funkcjonowanie instytucji państwowych oraz uczestnictwo w systemie międzynarodowym, najważniejsze dla państwa są dwa aspekty bezpieczeństwa: polityczny i ekologiczny.	☐	☐
Jednym z czynników określających bezpieczeństwo polityczne jest stabilność porządku konstytucyjnego.	☐	☐
Istotą zagrożeń militarnych jest groźba użycia siły militarnej wobec danego państwa przez innych uczestników stosunków międzynarodowych.	☐	☐
Sprawne funkcjonowanie instytucji państwowych nie determinuje bezpieczeństwa obywateli.	☐	☐

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 2

Wskaż, które zdania są prawdziwe, a które – fałszywe.

Zdanie	Prawda	Fałsz
W Polsce mieszka ok. 38,5 miliona ludzi.	☐	☐
Wschodnia granica Rzeczypospolitej Polskiej stanowi jednocześnie wschodnią granicę Unii Europejskiej i OBWE.	☐	☐
Na straży suwerenności i niepodległości Polski oraz bezpieczeństwa i pokoju jej oraz jej obywateli stoją Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.	☐	☐
Ustrój Rzeczypospolitej opiera się na trójpodziale władzy, a funkcjonujący w Polsce system partyjny określa się jako monopartyjny.	☐	☐
Kluczowe znaczenie dla bezpieczeństwa Polski ma członkostwo w Unii Europejskiej, NATO i OBWE.	☐	☐

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 3

Rozwiąż krzyżówkę.

[illegible]

1. Organizacja polityczna tworzona przez ludzi osiadłych na określonym terytorium, sprawująca bezpośrednią władzę zwierzchnią.
2. Ich akceptowanie oraz przestrzeganie jest politycznym uwarunkowaniem bezpieczeństwa państwa. Prawa i ... obywateli.
3. Może być zbrojny.
4. Z tym państwem Polska graniczy od południa.
5. Najważniejszy i najwyższy rangą akt prawny Rzeczypospolitej Polskiej.
6. Inaczej Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego.

EdB

Źródło: Michał Banaś, licencja: CC BY 3.0.